

Віктор МАРКІВ,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Богдана ДАНИЛЯК,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Ярина КОЛОДІЙ,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Ірина ЛИХОЛАТ,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Олена ВОЛОШИН
кандидат біологічних наук, доцент

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)*

СТУДЕНТСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО «ПРИРОДНИЧІ ГОРИЗОНТИ» ЯК ПРИКЛАД ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Наукову діяльність розуміють як систематичний процес дослідження із індивідуальним творчим підходом, що передбачає отримання нових знань та їх використання для вирішення теоретичних і практичних завдань. Основними видами наукових досліджень є фундаментальні, спрямовані на пізнання законів природи і суспільства, та прикладні, які мають на меті розробку нових технологій і методів [2].

Осередками наукової роботи в закладі вищої освіти є наукові товариства, які відповідно до Закону України «Про вищу освіту», керуючись положенням про наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених, забезпечують «захист прав та інтересів осіб, які навчаються або працюють у закладі вищої освіти, зокрема щодо питань наукової діяльності, підтримки наукомістких ідей, інновацій та обміну знаннями» [1]. Принципи, процедура прийняття, зміст і правила роботи наукового товариства мають бути зрозумілими, чіткими і прозорими для всіх учасників освітнього процесу, а також ґрунтуватися на засадах добровільності [3].

Метою діяльності студентського наукового товариства «Природничі горизонти», яке функціонує на базі хіміко-біологічного факультету Тернопільського національного педагогічного імені Володимира Гнатюка, є

здійснення наукової, пошукової, аналітичної та творчої діяльності здобувачами вищої освіти та молодими вченими, спрямованої на реалізацію науково-дослідної роботи та застосування інноваційних технологій у вирішенні актуальних проблем сучасних природничих наук.

Наукова робота вимагає аналізу інформації, постановки гіпотез та їх перевірки, що розвиває вміння критично оцінювати факти. Робота в лабораторії, проведення експериментів, обробка даних – все це сприяє розвитку практичних навичок, необхідних для роботи в науковій сфері. Здобувачі (члени наукових товариств) залучаються до виконання науково-дослідницької роботи кафедр. Надання здобувачам доступу до обладнання та матеріалів для проведення досліджень стимулює їх активність та підвищує вмотивованість до навчання.

Враховуючи різнобічність інтересів здобувачів вищої освіти, на факультеті діють:

- *Студентський науково-дослідний гурток «Дослідження ентомофауни».*

Робота гуртка спрямована на дослідження фауністичної характеристики комах в західних областях України. Учасники систематично спостерігають за динамікою популяцій комах, аналізують їхні реакції на зміни клімату та антропогенні фактори. Глибоке розуміння сучасного стану ентомофауни України є необхідним для розробки ефективних стратегій збереження біорізноманіття та забезпечення сталого розвитку регіону.

Керівники гуртка допомагають оволодіти методиками камеральної роботи з комахами. Як результат – створюються колекції із ентомологічного матеріалу для подальших наукових досліджень. Одним з прикладних напрямків наукової роботи є аналіз колекцій у навчально-методичному кабінеті «Зоологічний музей» кафедри ботаніки та зоології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Учасники гуртка: студенти 2–4 курсів бакалаврського рівня і 1 курсу магістерського рівня вищої освіти.

- *Науково-дискусійний студентський гурток «Творча майстерня майбутнього учителя природничих наук».*

Ключова ідея гуртка – об'єднання здобувачів вищої освіти, науковців та використання інноваційних технологій в освітньому процесі, оскільки

саме це є запорукою успішного розвитку природничої освіти. Ще один важливий аспект роботи – формування здоров'язбережувальної компетентності. Це особливо актуально в сучасному світі, де війна, екологічні проблеми, стрес стали постійною частиною життя.

На сьогодні гурток налічує понад 30 здобувачів освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти та 5 школярів зі шкіл м. Тернополя.

- *Студентський науково-дослідний «Ботанічний гурток».*

Функціонує з 2003 р. при кафедрі ботаніки та зоології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Здобувачі досліджують флористичне та ценотичне різноманіття рослинного покриву, розмноження у деревних рослин, аналізують вплив антропогенних факторів на рослинні угруповання та поглиблюють свої знання про практичне використання лікарських рослин. Після виїзних екскурсій зібраний матеріал ретельно висушують, спресовують, систематизують і створюють гербарій, який буде служити навчальним посібником та цінним джерелом інформації про рослини регіону. Результати досліджень можуть бути використані для розробки ефективних стратегій охорони рідкісних видів рослин, відновлення деградованих екосистем та створення стійких до змін клімату зелених насаджень.

- *Студентський науково-дослідний гурток «Екобіотехнолог».*

Студентський гурток діє при кафедрі загальної біології та методики навчання природничих дисциплін, на базі лабораторії екології та біотехнології, заснованої ще у 1991 р. Здобувачі освіти досліджують інноваційні підходи до біотизації та мікоризації рослин *in vitro* та *in situ*, що є важливим кроком у розробці нових біотехнологій для сільського господарства. Здобувачі вищої освіти вчаться планувати експерименти, аналізувати дані та формулювати висновки. Завдяки індивідуальному підходу, кожен здобувач розвиває свої навички логічного мислення та тренується бачити цілісну картину наукового дослідження.

- *Студентський гурток «Екотоксикологія».*

Участь у вирішенні актуальних питань і проблем сучасного стану природного середовища, екологічної експертизи та екологічного менеджменту є основною метою учасників гуртка «Екотоксикологія». Даний науковий гурток був започаткований ще у 1998 р. з ініціативи

здобувачів. До сфери наукових інтересів входять екологічна біохімія і фізіологія водяних тварин та рослин, аквакультура, біологічна системологія, екологічна освіта і виховання, проблеми професійної підготовки у закладі вищої освіти. Діяльність гуртка спрямована на всебічний розвиток здобувачів хіміко-біологічного факультету, включаючи поглиблене проведення наукових досліджень, активну співпрацю з іншими студентськими організаціями, участь у конференціях, форумах та конкурсах.

- *Студентський науково-дослідний гурток “Impuls”.*

Долучення до цього колективу це прекрасна можливість розвинути свої комунікативні та аналітичні навички, спостережливність, вміння працювати в команді, опанувати сучасні інструменти для презентації інформації та багато іншого. Кінцевим результатом роботи в наукових гуртках студентської молоді є підготовка і публікація наукових статей та тез, із подальшим представленням результатів досліджень на всеукраїнських та міжнародних конференціях. Зокрема, за 2023 н.р. здобувачами магістерського та бакалаврського рівнів (у співавторстві) було опубліковано 11 статей та 94 тез. З них 7 статей та 67 тез підготовлено студентами спеціальності «Середня освіта (Біологія)»; 4 статті та 27 тез – спеціальності «Середня освіта (Хімія)».

Створення студентських наукових товариств є ефективним інструментом залучення здобувачів вищої освіти до наукової діяльності. Зокрема, студентське наукове товариство «Природничі горизонти» відіграє важливу роль у формуванні майбутніх науковців та сприяє розвитку наукового потенціалу закладу вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 10.10.2024).
2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 09.10.2024).
3. Vdovych S. M. Features of Students' Scientific Activity at Higher Education Institutions. Scientific Notes of Junior Academy of Sciences of Ukraine. 2022. No. 2 (24). P. 10–18. DOI: <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2022-24-02>